

Általános drogismeret alapjai

Növényi drog

1. A felhasznált gyógynövény legtöbb hatóanyagot tartalmazó része, amelyet többnyire szárítással tartósítanak és esetleges hámozáson, tisztításon, aprításon kívül más mechanikai feldolgozásban vagy egyéb kezelésben nem részesült (= szárított növényi rész),
2. a növényi nyersanyagból készült termék,
3. a növényi nyersanyagból átalakítással nyert anyag.

A növényi drogok nevezéktana

- ELSŐ NÉV: az **anyanövény** latin neve
 - nemzetségnév vagy
 - fajnév vagy
 - a teljes név

birtokos esetben,

Ha a latin név végződése:

- us vagy -um, a birtokos jel: -i
- a, a birtokos jel: -ae

- MÁSODIK NÉV: a **növényi rész vagy termék** latin neve (alanyesetben).

Cichorii radix (← *Cichorium intybus*)
Anethi fructus (← *Anethum graveolens*)
Matricariae flos (← *Matricaria recutita*)
Bardanae radix (← *Arctium lappa*)
Menthae piperitae folium (← *Mentha x piperita*)
Lini oleum (← *Linum usitatissimum*)
Thymi aetheroleum (← *Thymus vulgaris*)
Serpylli aetheroleum (← *Thymus serpyllum*)
Maydis oleum raffinatum (← *Zea mays*)
Liquiritiae extractum fluidum ethanolicum normatum (← *Glycyrrhiza glabra*)

Feldolgozottságra utaló kereskedelmi elnevezések:

cribratum – szitálmány
crudus – nyers
dapuratus – tisztított
granulatus – szemcsézett
grossus – durva por
maturus – érett
pulvis – por
scissus – aprított
siccatus – szárított
siccus – száraz
totus - egész

1. Szárított növényi rész

radix: gyökér

pl.: *Bardanae radix* (bojtorjángyökér) ← *Arctium lappa*
pl.: *Ginseng radix* (ginzenggyökér) ← *Panax ginseng*

rhizoma: gyökértörzs

pl.: *Calami rhizoma* (kálmos gyökértörzs) ← *Acorus calamus*

bulbus: hagyma

pl.: *Allii sativi bulbus* (fokhagyma) ← *Allium sativum*

herba: föld feletti hajtásrész (fű)
pl.: *Solidaginis virgaureae herba* (aranyvessző virágos hajtás) ← *Solidago virgaurea*

folium cum flore (régében: summitas): virágos hajtásvég
pl.: *Crataegi folium cum flore* (galagonya virágos hajtásvég) ← *Crataegus* spp.

folium: levél
pl.: *Rosmarini folium* (rozsmaringlevél) ← *Rosmarinus officinalis*
pl.: *Melissae folium* (orvosi citromfű levél) ← *Melissa officinalis*

flos: virág
pl.: *Carthami flos* (sáfrányos szeklice virág) ← *Carthamus tinctorius*

stigma: bibe
pl.: *Croci stigma* (jóféle sáfránybibe) ← *Crocus sativus*

fructus: termés
pl.: *Anisi fructus* (ánizstermés) ← *Pimpinella anisum*
pl.: *Anisi stellati fructus* (kínai csillagánizs termés) ← *Illicium verum*

pseudo-fructus: áltermés
pl.: *Rosae pseudo-fructus* (csipkerózsa áltermés) ← *Rosa* spp.
pl.: *Juniperi pseudo-fructus* (borókafalé)

caput: fej
pl.: *Papaveris somniferi caput* (mákfej) ← *Papaver somniferum*

semen: mag
pl.: *Lini semen* (lenmag) ← *Linum usitatissimum*

cortex: kéreg
pl.: *Salicis cortex* (fűzfakéreg) ← *Salix* spp.
pl.: *Frangulae cortex* (kutyabengekéreg) ← *Frangula alnus*

2. Növényi termék

amylum: keményítő
pl.: *Maydis amylum* (kukoricakeményítő) ← *Zea mays*

lignum: fatest
pl.: *Juniperi lignum* (borókafatest) ← *Juniperus communis*

oleum: zsíros olaj
főként magvakban felhalmozódó tartalék tápanyag
pl.: *Helianthi oleum* (napraforgó olaj) ← *Helianthus annuus*

aetheroleum: illóolaj

- Különböző vegyületek (terpének, terpén-származékok) elegye,
- vízgőzzel lepárolható növényi hatóanyag,
- vízben nem vagy csak nagyon rosszul oldódik,
- szobahőmérsékleten maradéktalanul elpárolog,
- jellegzetes, intenzív illatú és ízű.

pl.: *Melissae aetheroleum* (citromfűolaj) ← *Melissa officinalis*

kámfor:
egyres illóolajokból intenzív lehűtésükkor kiváló illatos kristályok, levegőn szublimálnak.

pl.: ánizs → anétool,
menta → mentol,
kakukkfű → timol,
kámforfa → valódi kámfor stb.

balsamum: balzsam

Fák, cserjék kérgéből sebzéskor kitörő, sűrűn folyó nedv. Illóolajok, gyanták és egyéb anyagok keveréke.

pl.: *Balsamum peruvianum* (perubalzsam) ←
Myroxylon balsamum

resina: gyanta

Fák, cserjék kérgéből sebzéskor kifolyó, levegőn megszilárduló anyag.

pl.: *Pini resina* (fenyőgyanta) ← *Pinus* spp.

3. A növényi nyersanyagból átalakítással nyert anyag

pix: kátrány

Természetes szerves anyagokból (fa, szaru, csont, szén) száraz desztillációval előállított folyékony v. sűrűn folyó elegyek.

pl.: *Juniperi pix* (borókakátrány) ← *Juniperus communis*

carbo activus: faszén, orvosi szén

Növényi drogok csoportosítása

- **alfabetikus sorrendben** (magyar v. latin név),
- **növény rendszertani besorolása alapján** (rend, család, nemzetség, faj),
- **felhasznált növényrészek szerint** (gyökér-, virág-, levél-, termésdrogok...),
- **hatáserősség szerint** (forte = erős, mite = gyenge),
- **farmakológiai hatás szerint** (emésztést elősegítő, görcsoldó, epehajtó...),
- **hatóanyagok kémiai szerkezete szerint** (illóolaj-drogok, alkaloid-drogok...),
- **fő hatóanyag szerint** (morfintartalmú drogok, anetolos drogok...).